

16.

Стали розходитись. Пізніше всіх вийшли Водосвятський та Валя. На улиці Водосвятський хотів узяти звощика, але Валя не дозволила: вона принципіально не дозволяла собі їздити на звощиках, коли можна пройти пішки.

— Пішки так пішки! — згодився Водосвятський і просунув свою руку під її лікоть. Але Валя озирнулась навкруги й незадоволено сказала:

— Поводьте себе, Миколо, чемно.

Микола злісно прикусив губу: ця синьоноса дурепа ще сміла йому нотації читати, уявляючи, що йому справді так хочеться тримати її тощю руку.

— Боїтесь? — сказав він насмішкувато.

Валя з строгим докором подивилась Водосвятському в лице, аж зупинившись на хвилинку, і проговорила:

— Не говоріть дурниць, Миколо.

— Що ж тут такого дурного?

— Нічого. Залишім цю розмову. На улиці треба себе тримати, як на улиці, а не в хаті. Кожну хвилину може хтось з знайомих зустрінеться. Я не хочу, щоб про мене говорили негарні річі.

Водосвятський сильно мовчки вдарив палицею по стовпику. Прохожий попереду хутко озирнувся.

— Миколо! Я з вами йти не буду, — сказала Валя.

— Невже?

— Говорю серйозно.

— Та не вже?

Валя замовкла. Водосвятський посвистував і постукував палицею. З темного простору неба падали легкі сніжинки, крутячись біля лихтарів, як нічні метелики. Тротуар був рябий, весь у довгастих плямах від ніг прохожих.

— Ну, годі дуги губи, — м'якко почала Валя. — Посердилися трохи й годі. Ходім у цю улицю, вона, здається, глуха, там візьмете мою руку.

— Не хочу! — грубо сказав Водосвятський. — Нам тудою не по дорозі.

Валя помовчала.

— Чого ж ви сердитесь?

— Не думаю сердитись.

— Ну, сядем на звощика.

— Не хочу. Вже недалеко.

— Все одно. Сядемо. Звощик! — крикнула Валя.

Троє візників здригнулись, зашарпали віжками й прожогом кинулись до парочки.

— На Верхню Зміївку. Скільки? — спитала Валя переднього.

— Полтинничок, бариня.

— Я не бариня, а баришня. Полтинник дорого. Тридцять копеек.

— Помилуйте, баришня... Накажи Бог, без лишнього запросив.

Валя незгодливо покачала головою й звернулась до другого. Той хотів сорок. Валя й на це не згожувалась. Третій звощик уже не виявляв ніякої цікавості. Тоді Водосвятський узяв Валу під руку, шарпнув до брички і, запихаючи її на неї, голосно сказав візнику:

— Верхня Зміївка. Шістьдесят копійок. Скоро!

— Слушаю, барин!

Валя сиділа з тісно стуленими губами й злісно витягнутим тонким носом. У всій постаті з довгим плескуватим станом почувалась образа. Водосвятський посміхався недоброю посмішкою.

Звощик їхав добре, строго покрикуючи й виявляючи найщиріше усердя. Минули Велику Михайлівську і спустились на Нижню Зміївку.

— Ви розумієте, що ви мене образили? — нарешті глухо заговорила Валя.

— Ні, не розумію.

— Дуже шкода. Такі прості річі можна й вам розуміти.

— А я от не розумію.

— Дуже шкода.

— Мені також.

Валя замовкла, але скося поглядала на голене насмішкувате лице Водосвятського.

— Що з вами сьогодні, Миколо? — нарешті сказала вона здивовано. — Ви так поводитесь, що я боюсь, чи будемо ми надалі знайомі.

Водосвятський стиснув плечима з таким виразом, немов хотів сказати: ну, що ж, так і буде.

— Може, ви тільки цього й бажаєте? — додала Валя. — В такому разі будьте чесні й скажіть отверто. Я не люблю нещирости.

— А, дайте мені спокій, Валю, з вашими щиростями! — злісно проговорив Водосвятський. — Причому тут щирість? Навіщо ці слова? Як ви поводитесь, так і я. От і все. “Щирість”.

— Як же я з вами повожусь?

— Як? Так само, як я з вами. Ви знаєте, що я люблю вас, що мучусь, що теряю розум, а ви мені нотації читаєте, щоб я себе чемно поводив. Не хочу бути чемним і кінець. Не любите, не треба. А більше я так не можу. Можливо, ще й справді нашим відносинам буде кінець.

Валя поклала свою руку на його руку. Рука була вохкувата, холодна й гідка. Водосвятський схопив її і тісно здушив. Потім одпихнув і сказав:

— Не треба. Милостині не хочу, їдьмо до мене!

Валя різко всім тілом повернулася до його. Смуглаво-жовта пляма її лица була розкорячена здивованням.

— Що ви сказали? Куди??

— До мене, — уперто хитнув головою Водосвятський. Валя схопила обома руками його руку й зашарпала.

— Миколо! — трагичним шопотом, з жахом зашопотіла вона. — Молю вас, схаменіться, подумайте, що ви кажете. Ради всього святого для вас... Ви ж обіцяли мені не говорити про це. Миколо, Миколо!

Миколі хотілось як жабу зтрисити з себе її холодні склизькі руки, в безглуздому стискові яких почувалась затаєна, боязна, судорожна похоть.

— Какой номер, барин? — раптом почувся голос звощика.

Валя як опечена одшарпнула свої руки й одсунулася. Водосвятський сказав номер і раптом обняв Валю. Вона забила в його руках і повернула до його лице з виразом жаху, показуючи ним на спину звощика.

— Поїдемо. Говори! — глухо сказав прямо в рот їй Водосвятський.

Валя шарпнулася і голосно викрикнула:

— Звощик! Стань.

Звощик зразу зупинився. Валя зстрибнула й байдужим спокійним тоном звернулася до Водосвятського:

— Будь ласка, заплатіть. Ми тут пройдемо пішки. Вечір такий хороший.

Водосвятський заплатив, і вони мовчки пішли далі. Водосвятський знов постукував палицею, а Валя поглядала на його й щось думала.

— Слухайте, Миколо... — раптом заговорила вона серйозно й урочисто. — Наші відносини набірають брудний і неморальний характер. Ви знаєте мої погляди. Тим, що ви так поводитесь зо мною, ви показуєте, що не поважаєте мене й мої погляди. Я цього не можу допустити. Ми мусимо розійтись. Те, що ви собі дозволяєте, я можу дозволити тільки своєму мужу. Ми ж поженитись не можемо. Через що, я вам уже говорила. Я не можу, не маю права давати своїм кривим страданню. Я знаю, ви скажете, як і казали, що це забобони. Не знаю. Ми занадто легко відносимось до цього. Легко сказати — забобони... Ну, добре, не будемо про це говорити. Нам зостається тільки подати одне одному руки і... розійтись, Миколо.

Закінчила Валя шопотом, низько схиливши голову. Водосвятський мовчав, дивлячись поперед себе з понурим виразом лица.

— Ну, що ж, розійтись то й розійтись... — промовив він задумчиво. — Воля ваша, а не моя. Прощайте!

Він зупинився й простягнув їй руку. Валя злякано подивилась на його.

— Так зразу?

— Чого ж тягнуть? Кінець так кінець.

Валя озирнулась. Вони вже були коло її дому. Вона зупинилась очима на темних кам'яних воротах будинку. В них чорніла дірка фіртки.

— Ходітьте туди! — потягнула Валя Водосвятського до воріт. Водосвятський покійрно й помалу пішов за нею. Ворота були зроблені в будинку, й за ними тягнувся довгий і темний прохід. В глибині подвір'я ледве помітно жовтіли на землі довгі смуги світла з вікон. В проході було темно, тихо й затишно.

Валя помітно хвилювалась, весь час витягала голову й прислухалась то направо, то наліво. Микола їй не заважав. Вмить вона обняла його руками за шию й немов ускочила губами йому в лице. Хотіла, мабуть, попасти поцілунком в губи, але попала в щоку, після чого на тому місці зостався мокрий холодок від слини з губ. Тоді Водосвятський обхопив її й тісно пригорнув до себе. Валя забурмотіла щось злякано й ніжно, але він, як скаженілий, мняв її, цілував, роз'ятрував все більш і більш. Нарешті Валя вирвалась і вибігла на улицу. Там, задихана й безсила, з збитою на бік шапочкою, з розстібною кохточкою на грудях, вона притулилась спиною до стіни й спочивала.

Водосвятський хотів підійти до неї, але вона замахала руками й благаючи, жакливо зашопотіла:

— Ради Бога, іди собі. Иди, Миколко, іди додому. Я молю вас... Не треба... Я не можу... Завтра ми побачимось... Ми виясним... Ради Бога...

— Можна мені зайти до вас посидіти на хвилинку? — замість відповіді спитав Миколка.

— До мене? Тепер? — жакнулась Валя. — Як можна! До мене в кімнату?

В голосі, крім жаху, чулось і ще щось, жадне, схвильоване.

— Я посижу п'ять хвилин і піду.

— Не можна! Що ви?! Анатолій Аркадевич дома...

— Неправда, він виїхав у повіт.

— Чи той, його жінка, хіба не все одно?

— Та що такого, що я посижу? У нас є справа. Нарешті, ви не дівчинка. А потім, можна пройти так, що вона не почує. У вас же свій ключ. Я хочу побути з тобою трошки, мені так тяжко якось іти... Валю!

Валя розтеряно дивилась на Водосвятського. Він хотів обняти її, але вона раптом з жахом одіпхнула його руку й одступила крок назад.

— Ви збожеволіли?! Слухайте: тільки ви даєте мені слово, що нічого собі не будете позволять у мене? Дасте?

— Даю слово чести!

— Глядіть, Миколо, я вірю вашому чесному слову. Чуєте? Нічого- нічого? Так?

— Абсолютно...

Валя допитливо подивилась на його, потім, побачивши непорядок в одежі, хапливо застібнулась і мовчки пішла на ганок.

Перед дверима свого помешкання вона, часто дихаючи від сходів чи від чого инчого, шопотом, слабо й благаючи сказала:

— Глядіть же, Миколко! Не будете?

— Я ж слово дав! Одмикайте швидче... — грубовато наказав він.

Валя раптом одступила від дверей і злякано проговорила:

— Ні, ні, ідіть собі, ідіть! Я не хочу. Ідіть.

— Валя! Одчиняй двері.

— Миколо, я не хочу. Ви будете...

— Я нічого не буду. Давай ключ.

— Миколо... Я ж вам вірю... Я надіюсь. Ви слово чести дали, Миколо!

— Одмикайте, хтось іде по сходах...

Валя злякано прислухалась і швидко, безшумно одімкнула двері. Водосвятський майже впихнув її в сіни й сам зайшов за нею.

В помешканню було тихо й темно. Валя на шпиньках пройшла в свою кімнату, ведучи в пітьмі за собою Миколу.

У себе в хаті вона хотіла запалити лампу, але Водосвятський, тримаючи її одною рукою, другою замкнув двері на ключ.

— Миколо?! — шепнула Валя —Що ви робите? Ради Бога! Я кричать буду. Миколо, зараз же мені... Пустіть мене...

Але Микола схопив її вже обома руками, притиснув до себе й помацки пішов з нею у лівий куток, де стояла канапа. Валя щось бурмотіла, сильно одпихалась руками об його груди, але не кричала.